

Cerkvene zadeve.

Sv. Oče Pij IX. so letos v 84. letu svoje čudovite starosti in v 30. svojega za sv. Cerkvo toliko važnega papeževanja; zraven sebe imajo letos 57 kardinalov in po celem svetu 796 stalno nastavljenih patrijarhov, nadškofov in škofov, ki pastirujejo nad 200 milijonov katoliških vernikov iz vseh narodov, stanov in jezikov.

Novi dunajski nadškof je postal dr. Kučker, rodem Slavjan na Moravskem in mnogoletni pomočnik škof dunajski. Blag utis je storilo prvo njegovo nadškofjsko povelje, po katerem je 60.000 Čehom na Dunaju bivajočim odločil posebno cerkvo s česko božjo službo. Temu se je umrl kardinal in Nemeec Ranšer vedno upiral.

Za novo cerkvo Srca Jezusovega v Gradcu prihajajo čudovito obili darovi iz vseh krajev. Račun kaže že 34.043 fl. Med darovnicami beremo tudi Gabrijelo baronijajo Reyer-jevo, ki je položila 100 fl. v zlatu.

Zoper novo klostersko postavo je govoril tudi znani liberalcec dr. Moric zl. Kaiserfeld-Blagotinšek prilično tako: „mi na Štajerskem imamo v Gradcu usmiljene sestre, brez katerih skoro več biti ne moremo. Imamo jih na dalje v bolnišnici Mariborski, v bolehalnici Ptujski in Celjski. Ni dvomiti, da jih bomo tudi še drugod potrebovali. Sploh pa je usmiljene sestre upeljati bila lahka reč; sklenola se je z njimi pismena pogodba in reč bila je djana. Toda sedaj bi se naj pred vsako novo naselitvijo usmiljenih sester prosil državni zbor, da pri vsakem slučaju sklene posebno postavo — to je preveč, s tem se ne vjemam.“

Novi zakonska postava se je od liberalne večine dunajskega državnega zbora sklenola. Po tej postavi zamore katoliški mož svojo ženo zapustiti in, če se poluterani, drugo vzeti in če postane Jud ali brezverec tudi tretjo ali četrto, kakor je poslanec Ruczka liberalcem očital; — postava ruši nerazvezljivost krščanskega zakona. Na dalje sme mešnik, menih, nuna, če od prave vere odstopi, slovesne obljube prelomi, v zakon stopiti, ki bode pred posvetno oblastjo veljaven. To je bilo do sedaj pri nas pametno in modro prepovedano tudi po svetni postavi — cerkvene postave itak ne more nihče preklicati, ker pred Bogom in sv. Cerkvijo veljajo besede Zveličarjeve; „kar je Bog združil, nima človek ločiti“. Toda veliko zmešnjav in nereda bo nastalo po rodbinah, ako svetna oblast nerazvezljivost zakonske zaveze tako v nemar pušča. Prihodnjice bomo več povedali o tej postavi!

Kardinal Lédohovski, dve leti od Prusov v ječo zaprti nadškof Poznanski je 1. febr. bil izpuščen; Prusi so mu rekli, naj zapusti deželo in naj se ne podstopi v nadškofiji kaj naročiti ali zapovedati, sicer ga zopet zaprejo v trdnjavo Torgavsko. Nепrestrašeni mučenik pa jim je rekel, da

se ne bode nikoli brigal za ukaze pruske vlade v cerkvenih zadevah; ob enem je slavni kardinal iz Berolina odpotoval v Prago h kardinalu Švarcenbergu.

V Jeruzalemu so tamošnji Katoličani dobili za cerkev sv. groba 3 lepe nove zvonove. Veselje imajo tem večje, ker že 700 let ni bilo slišati zvonjenja pri cerkvi, katera je pozidana nad grobom Zveličarjevim! Turki zvonjenja niso trpeli, a sedaj so ga zopet dovolili.

Gospodarske stvari.

Gospod Adam Skrbina in njegovi sosedi.

II. „Kako zamoremo travnike obnoviti v spomladi?“ Tako je prašal kmet Vrlič graščinskega oskrbnika Adama Skrbina, ko je ta drugič svoje sosede na pogovor o gospodarskih zadevah k sebi pozval. „Glejte, jaz imam travnik, ki mi daja sicer ne preslabe, vendar premalo krme, čeravno sem mu že gnojiti začel. Mrtva zemlja mu je vseskozi prod; nad tem leži plast črne zemlje, pomešane s peskom, prodom in rujavo ilovico. Čudno se mi tudi zdi, da raste po njem čedalje več — sitnega trpotca in nadležnega mahu. Gospod, kaj mi je storiti?“ G. Skrbina. „Veliki trpotec je slaba rastlina, ki na travniku mnogo dobre trave zaduši in izpodrine; jesenski mah pa znači, da je treba vse zemljišče predelati. Zato vzemi tudi ti močno železno brano in prevlači in prereži ž njo ves travnik brez vsega usmiljenja. Vsak košček zemlje na njem se naj po dvakrat prepraska in razdrapa. To ti bodi prvo delo! Potem pa si priskrbi dobro travno seme, posejaj ga kmalu in z brano dobro zavleci. Iztrgano koreninje, rastline, mah, pa naposled lepo razgrni in z grabljami poravnaj, da bo mala travica imela lahko odejico in brambo zoper spomladansko slano. Ako zamoreš, pogrni še plast dobro strohnjenega gnoja in zalij ves travnik z močno gnojnico, katej je primešano nekoliko pepela in gipsa. Zagotovim te, čudil se bodeš silno lepej in gostej travi, katera bo kmalu pognala! Mnogo poospeši potem travino rast, ako se 3—5 tednov po prvem delu travnik zalije ali zdatno poškropi z navadno gnojnico, t. j. dežnico, v katero so se živinske tekočine iz bleva ocejale.“ „Gospod oskrbnik“, praša sedaj kmet Matič, ki je imel svoj travnik zraven Vrličevega, „kedar pa se mora tako obnovenje opraviti in je li za prvo leto kositev zgubljena?“ Skrbina. „Obnovljenje travnikov, kakor sem ga jaz dnes razložil, se vrši v spomladi, kedar oves sejejo. Le tisti, ki imajo za čim in ki utegnejo, naj na jesen po travniku razgrnejo plast gnoja ali dobrega komposta. Kajti potem spomladno obnovenje travnika mnogo več zda. Kositev za tisto leto ni zgubljena; marveč že prva kositev bo obilniša od poprejšnjih in bo dala mnogo boljše seno in otavo. Vendar to povdarjam, da gospodar pri

obnovljenju travnikov z gnojem ne sme delati, kakor skopuh z denarji. Tukaj velja: več daš, več dobiš!

Naposled še spregovori kmet Cergula, ki je tiho pri peči sedel in pazljivo na ušesa vlekel, kar se je govorilo. Reče: „gospod, katero travno seme pa je najboljšo in koliko se ga ima posejati?“ Skrbina: za tako obnovev travnika, kakoršno sem ravno nasvetoval, sodi najbolj mešana travno seme. V ta namen se vzame a) $1\frac{1}{2}$ funta bele angleške detelje, b) 2 funta lucerne, c) 2 f Timotejeve trave (Timotheus-Gras) in d) 1 funt orjaške detelje (Riesenklees). Vsa ta semena se dobivajo v večih štacurah, v Mariboru pri Berdaj-su. Imenovana semena dobro pomešana zadostujejo za 1 oral, pri boljših senokošah pa je že polovica zadosti.

Ktero drevjo gre najbolj ob cestah, potih i. t. d. nasaditi.

(Konec.)

M. Žlahtni kostanj raste le na južnih in proti jutru obrnjenih prostorih, ki so topli in proti severu in kriveu dobro zavarovani. Divji kostanj daje preveč sence in gre tedaj le za široke ceste.

Olša je le za mokre kraje.

Jasen (*fraxinus excelsior*) ljubi vlažno spodnjo zemljo, vendar pa vzame s vsakim stališčem za ljubo, če je zemlja le dosti rahla. Jasen raste počasi ali doseže visoko starost in dela malo sence.

Topolove sorte so na slabem glasu, ki ga pa vendar toliko ne zaslužujejo. Le blizo vrtov in njiv bi se nikdar ne smele saditi, ker prerade iz korenin poganjajo in ker na njih trope semenožernih ptičev in kupi nadležnega mrčesja prebivajo. So pa sledeče:

a) Laški topol nima preširokih vej in ne dela preveč sence, gre ga toraj po nasipih blizo travnikov in pustih krajev nasajati. Za take ni boljšega drevesa.

b) Srebrni topol ali trepetlika hitro raste na suhi in vlažni zemlji. Les je zelo obrajtan.

c) Črni topol se le za bregove ob potokih priporoča.

d) Kanadinski topol ima sicer preširoke veje in korenine, hitro raste in ima obrajtano lesovje.

e) Balzamovi topol je proti mrazu nekoliko občutljivo, lepo, vendar le bolj za nasade po angleških vrtilih priporočavno drevo.

Platan so dvojne sorte. Večerna pri nas najrajše in najlepše raste. Vse sorte platan trpijo po mrazovih. Večerna platana je drevo velike lepote in posebno za drevorede sposobna. Ima hitro rast in lep les. Hoče pa dobro, nekoliko vlažno in globoko zemljo. Veje in korenine se preširoko ne razprostirajo.

Izmed raznih vrb so za drevorede ob potokih in sploh ob vodovju posebnega priporočanja vredne: žalostinka babilonska posebno zaradi prelepe rasti, potem žalostinka ameriška zaradi lepe okrogle krone. Razun teh se še morejo priporočati 30—40 črevljev visoka bela vrba nandlova, loiberova vrba in pa iva. Zadnja je posebno koristna, ker daje na lepo krono obrezovana les za kolje, obroče, jerbace itd.

Lipe so lepe in koristne; posebno daje njihovo duhteče cvetje bučelicam izvrstno pašo. Posebno lepa je holandska lipa.

Jerebikovje ni preveč trpežno in tedaj ni za nasade.

Akacija hoče toplo podnebje in nizko zavarovano lego. Ljubi rahlo če tudi medlo zemljo. Najboljše za drevorede so okrogle akacije.

Murva se priporoča zaradi listja za svilorejo.

Gladki bor je za drevorede vsega priporočanja vreden. Raste navpično in nima niti širokih vej niti širokih korenin. Ne trpi tedaj od viharjev in tudi gosenice se ga ne lotijo prepogosto.

Karfijol. (*Brassica oleracea Batrytis*.)

M. Kolikor je zeljnih sort, nobena pri pridelovanju ne prizadeva toliko težav in ne zahteva toliko opaznosti kolikor, karfijol. Karfijol, da lepo raste in obrodi, hoče pred vsem drugim prav dobro, redvno, črno in zmerno-vlažno prst, katero je treba kolikor mogoče globoko prerahljati. Karfijolu naj bolje tekne masten, frišen goveji gnoj. Kadar je v rasti, mu tudi večkratno zalivanje z kravjo gnojnico dobro dene. Prostor, na katerem hočemo karfijol saditi in pridelovati, naj je prost, odprt in naj ima toplo lego, kajti ta rastlina je kaj občutljiva proti ostremu in merzlemu vremenu.

Da pa je te toliko obrajtane in visoko cenjene prikuhe celo leto nekoliko pri hiši, je najmanj 4 setev potrebno. Prva za naj bolj rani karfijol se mora konec januarja ali začetek februarja sejati, da so sadike konec marca ali začetek aprila za presajenje godne. O tem času posajeni karfijol je konec junija ali začetek julija popolnoma doraščen in za porabo pripraven. Za poznejše pridelke so potem setve začetek marca v gnojne gredice in slednjič začetek maja in celo konec avgusta pod milim nebom.

Sajenke, ktere so iz setev marca in maja posejanih izrastle in ki so se brž, ko so 4—6 listov pognale, na odločeno mesto presadile, donajajo meseca avgusta zrele rože in so za porabo.

Od zadnjega zaroda se ne popolnoma dorašle sajenske s prstjo vred jeseni iz zemlje vzamejo in v prostorih, mraza varnih, v prst posadijo. Kmalu se primejo in zarastejo in v teku zime svoje glave razvijejo. Sajenke pa, ktere so se iz setev meseca avgusta ali septembra posejanih, izredile, se brž ko so dosti močne v mrzle gnojne gredice z odščipnjeno glavno korenino 0-10 metrov vsaksebi posadijo in tako o teh mraza prostih prostorih skoz

zimo ohranijo, spomladi pa o nastopu toplejšega vremena na prosto zemljo posade in dajejo že meseca maja užitne rože. Konec prihodnjč.

M. Izvrstno dober tlak za hleve, kolarnice, gumna, škednje itd., ki moče ne prepušča in dolgo trpi, se nareja iz zmesi, ktera obstoji iz 3 delov tankega kakor moka in dobro prerešetanega premogovega pepela in iz 1 dela gašenega apna. Za take prostore pa, ki so vsakemu vremenu izpostavljeni, se namesto navadnega apna vzame hidravlično ali vodovodno apno. Poglavitna reč pri napravi takega tlaka pa je premogov pepel, kolikor mogoče tenek in da se z apnom popolnoma pomeša. Najpoprej se naredi podlaga s tem, da se dno lepo zravna, potem nekoliko poškropi, da je vlažno. Sedaj se trdno zbije in zatepta in slednjič se mu taka lega da, da se more voda redno odtekat. Na tako pripravljeno dno se potem položi plast iz premogovega pepela in apna 8—14 centimetrov na debelo. Ta plast se potem tako dolgo tepta in zbija, da jena površina slednjič skoraj vodena postane. Zlebi za odtok tekočih živalskih izločkov se še vrh tega s cementom prevlečejo. Predno se pa po tako napravljenem tlaku hoditi začne, se mora pustiti, da se do dobrega posuši, sicer bi zaželjene trpežnosti ne dosegel.

Na takem tlaku smejo ne le goveda in drobnica, ampak celo ostro podkovani konji stati in vendar podkve ne zapuščajo vdirov za seboj. Če ni premogovega pepela zadosti pri roki, sme se tudi drobno stolčena opeka ali pa prodec in apno vzeti, ker se iz njihove zmesi tudi da tlak napraviti. Tak tlak je trpežen in po ceni.

Novi ali Kanadski oves (Kanada — Hafer) ima debelo zrnje, katerega dunajski ali stari cent tehtja 58—60 funtov, med tem ko je navadni oves malokedaj težji od 30 funtov. Novi oves daja zato tudi veliko več moke. Druga prednost mu je, da zastran zemljišča ni zbirljiv, pretrpi mokroto in zimo in 14 dni pred zori. Slama je temno zelena, trstju podobna in še enkrat tolika, kakor pri navadnem ovsu. Znani g. dr. Gustav Ipavie pri št. Jurju na južni železnici je z njim lani poskusil in dobil 26—36teri pridelek, med tem ko navadni oves le 12teri prinaša. Kanadskega ovsa 50 Kg. ali 1 colni cent stoji 9 fl. pri Hermanu Frommer-ju v Budapestu. IV. Landstrasse 44.

Nadležni kordon ob Hrvatski meji je vendar enkrat odpravljen, živinska kuga je prenehala in zopet se sme svobodno kupčevati z govejo živino.

Sejmovi. 16. febr. v Bučah, Sp. Kostrivnici (Podplat) v Vrenskigori. 19. febr. v Pišecah. 21. febr. v Brašlovcah.

Dopisi.

Volilni shod pri sv. Lenartu 6. febr.

Na povabilo „Slov. Gospodarja“ sešel se je 6. t. m. shod v sobani g. Leserer-ja točno o napovedanem času. Čakalo je že lepo število odličnih mož na zbor, ko se je pripeljalo 5 udov volilnega odbora na saneh iz Maribora. Akoravno je noč popreje snega do kolena navejalo in so vsi potje bili zamedeni, takó da so ljudje z največo težavo od hiše do hiše gaziti morali, vendar se je med zborovanjem blizo 60 kmetov nabralo, takó da je tudi zunanje lice tega shoda bilo prav veselo.

Zborovanje se je s tem pričelo, da je g. dr. Srnec nasvetoval g. župana Pečovnika, odličnega narodnjaka, za predsednika zboru, in prof. Pajka za zapisnikarja, kar je shod odobril. Na to je naznanil g. dr. Srnec v kratkem sklepe mariborskega volilnega shoda, ki je zboroval 29. jan. in povedal, da je oni shod z Mariborskimi rodoljubi vred postavil za kandidata g. dr. Radaja.

Potem naznanjenju nastopi kandidat dr. Radaj in razvije svoj program, kateri se je v glavnih rečeh tako-le glasil: „Prva moja skrb bode, da se narodna borba, kolikor mogoče poravna in to s tem, da se Slovencu podelé vse one pravice, ktere mu kot narodu pripadajo: ravnopravnost slovenskega jezika z nemškim. Ne samó v nižih, ampak tudi v viših šolah naj se slovenščini podeli častno mesto. V nižih šolah mora vsekako domači, narodni jezik biti podlaga vsemu poduku, nemščina pa se naj kot učni predmet predava. Čisto krivo je, ako naši nasprotniki pravijo, da mi nemščino čisto zametujemo ali zanemarjamo; ne, ampak mi jej dajemo ono mesto, ktero ona zasluži, da ne bo slovenščina in izdatni poduk mladine zavoljo nje škodo trpel. — Gledé krajnih šolskih svetov se zdaj hudo godi: ti sveti imajo samo za denar skrbeti, pravice pa nimajo skoro nobenih. Zidanju šolskih poslopij, ki nekatere občine globoko v dolge zakapajo, mora se enkrat meja postaviti, tudi razširjanju šol, kjer ni denarnih močij. Pravilo pri snovanju šol in razredov mora to biti: ravnati se po pravih potrebah in tudi po pripomočkih. Šola je potrebna sicer in koristna reč, ali šolska potrata (luksus), preobilost se ima v mejah držati. Pride čas in z njim potreba in pripomoček, tedaj se tudi šole naj razširijo. — Katol. Cerkev naj bo samoupravna v državi; med državno in cerkveno oblastjo naj vlada mir; vera in duhovništvo naj nemotjeno uživa svoje pravice.

Denarne zadrege, ktere tlačijo naše cesarstvo, imajo svoj izvir pred vsem v nepovoljnih trgovinskih pogodbah, ktere je „privandran“ minister Beust svoj čas s tujimi državami sklenol. Tako n. p. tuje železo plačuje veliko menj cola, kedar v Avstrijo gre, kakor pa naše v tujih deželah. Vsled tega je Avstrija, ki ima čezobilo lastnega železa, s tujim vvoženim železom preza-